

กว่า 10 ปี ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้กับงานวิจัย ชัน้ำมันและพืชชัน้ำมัน

โครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ดร. สันต์ ละอองศรี

รองศาสตราจารย์
คณะผลิตกรรมการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ตอนที่ 2

การเดินทางไปศึกษาดูงานชันน้ำมันและพืชชันน้ำมัน ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 28 ตุลาคม – 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 รวมระยะเวลา 9 วัน ของคณะทำงานชันน้ำมันและพืชชันน้ำมัน ฝ่ายวิจัย และปฏิบัติงานนั้น ออกเดินทางจากประเทศไทยโดยการบินไทย เที่ยวบินที่ TG 612 ถึงท่าอากาศยานเมืองคุนหมิง และเดินทางต่อด้วยเครื่องบินภายในประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน เที่ยวบินที่ MU 576 ถึงเมืองหนานหนิง เวลา 20.00 น. และเดินทางเข้าพักที่โรงแรม Phoenix เวลา 21.00 น. ในการเดินทางมาศึกษาดูงาน ครั้งที่ 2 นี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ คัดเลือกพันธุ์ชันน้ำมันที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ปลูก และสภาพแวดล้อมทางภาคเหนือของประเทศไทย และประสานงานเพื่อนำเมล็ดพันธุ์ รวมถึงต้นกล้าชันน้ำมันพันธุ์ดีกลับมากปลูกในประเทศไทย ในเบื้องต้น คณะดูงาน ฯ จากประเทศไทยต้องการเมล็ดพันธุ์ของชันน้ำมันพันธุ์ดี ได้แก่ พันธุ์ฉินซีหยวนจือ ทั้งผลและเมล็ดจำนวน 5 ตัน นอกจากนั้นยังต้องการเมล็ดพันธุ์ชันน้ำมันพันธุ์ดีจากเมืองฉินซิง ที่ความสูงประมาณ 300 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง อีกจำนวน 200 กิโลกรัม รวมถึงพิจารณาคัดเลือกพันธุ์ชันน้ำมันพันธุ์ดีจากเมืองเหอหนาน และหนานหนิงอีกด้วย

วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2548 เวลา 9.00 น. คณะดูงาน ฯ เดินทางไปเยี่ยมชมสถาบันป่าไม้กวาสี (กวางซี) และรับฟังบรรยายสรุปจากผู้อำนวยการสถาบันป่าไม้กวาสี เรื่องชันน้ำมัน (Turpentine) และยางสน (Rosin) ตลอดจนเทคโนโลยีการกรีดยังชันน้ำมัน ราคาจำหน่าย และการบริหารจัดการ รวมถึงปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากมูลนิธิชัยพัฒนาเห็นว่าสามารถนำมาปรับใช้กับต้นสนที่ขึ้นเองตามธรรมชาติบนภูเขาสูงของไทยได้เป็นอย่างดี และอาจเป็นแนวทางเพิ่มอาชีพให้เกษตรกรที่อาศัยอยู่บนที่สูงได้อีกทางหนึ่งด้วย ภาคบ่าย ผู้เชี่ยวชาญชันน้ำมันของสถาบันสอนเทคนิคการขยายพันธุ์ชันน้ำมันด้วยวิธีเสียบยอด การเพาะเมล็ด และการปักชำ จากนั้น คณะดูงานได้เข้าเยี่ยมชมแปลงรวบรวมพันธุ์ไม้ เนื้อที่ 41 เอเคอร์ ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ประมาณ 1,341 ชนิด หลังอาหารเย็น คณะดูงานมีการประชุมหารือแนวทางการจัดหาเมล็ดพันธุ์ชันน้ำมัน และต้นกล้าชันน้ำมันพันธุ์ดี เพื่อนำกลับมากปลูกศึกษาในประเทศไทย

วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2548 เวลา 9.00 น. คณะดูงาน ฯ ออกเดินทางไปเยี่ยมชมแปลงปลูกชันน้ำมันเมืองฉินซี โดยรถบัสขนาดกลาง ถึงที่หมายเวลาประมาณ 16.30 น. เข้าพักที่โรงแรม หยงหู ห้อง 1705 จากนั้น เวลา 19.00 น. เลขาธิการพรรคประจำมณฑล เลี้ยงอาหารเย็นและพบปะหารืออย่างไม่เป็นทางการ ได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นว่าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีพื้นที่ปลูกชันน้ำมันมากใน 3 มณฑล คือ มณฑลเหอหนาน กวางซี และเจียงซี แหล่งปลูกชันน้ำมันในแต่ละมณฑลมักมีพันธุ์ดี ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ออกดอก ติดผลเร็ว ให้ผลผลิตสูง

และทนทานต่อสภาพแวดล้อม เรียกกันเล่น ๆ ว่าเป็นพันธุ์นางเอกประจำมณฑล เช่น มณฑลกวางสี พันธุ์ชา้ำมัน คุณภาพดี ระดับนางเอก มีชื่อว่า พันธุ์เฉินซีหยวนจื่อ ขณะที่มณฑลเหอหนาน มีพันธุ์ดีระดับนางเอก ชื่อพันธุ์ โยวเซียน หมิงฉา เป็นต้น แต่ในเรื่องนี้ผู้เชี่ยวชาญจีนแนะนำว่า ประเทศไทยควรคัดเลือก และปรับปรุงพันธุ์ชา้ำมันพันธุ์ดีระดับนางเอกเป็นของตนเอง เนื่องจากต้นชา้ำมันที่มีการย้ายสถานที่ปลูก มาอยู่ในประเทศไทย มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ที่เปลี่ยนไป จึงอาจมีความแปรปรวนด้านการเจริญเติบโตของต้น การออกดอก ติดผล ปริมาณของผลผลิต และคุณภาพของน้ำมันเมล็ดชาที่ได้ในท้ายที่สุด ดังนั้นเพื่อความยั่งยืนของอุตสาหกรรมน้ำมันชาของไทย ประเทศไทยควรทำการคัดเลือก และปรับปรุงพันธุ์ชา้ำมัน ให้ได้พันธุ์ที่ดี และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยเอง เพื่อนำมาส่งเสริมให้เกษตรกรไทยปลูกต่อไป จากนั้นเวลาประมาณ 21.00 น. หลังอาหารเย็น คณะดูงาน ฯ มีการประชุมหารือเป็นการภายในร่วมกัน เสร็จสิ้นการประชุมประมาณ 22.00 น. จึงชวนกันออกไปเดินเล่นรอบโรงแรมที่พัก พบร้านขายบะหมี่เกี๊ยวข้างทาง จึงชวนกันลองชิมบะหมี่ร้อน ๆ กลางดึกอากาศหนาว ปรากฏว่าบะหมี่รสชาติอร่อย ราคาถูก

ภาพที่ 1 แปลงเพาะกล้าชา้ำมัน พระตำหนักดอยตุง จังหวัดเชียงราย

วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2548 หลังรับประทานอาหารเช้าเสร็จประมาณ 10.00 น. คณะดูงาน ฯ ออกเดินทางไปเยี่ยมชมโรงงานสกัดและแปรรูปยางสน (Rosin) และน้ำมันสน (Turpentine) จากน้ำมันสนดิบ ทั้งนี้มณฑลกวางสี เป็นแหล่งผลิตน้ำมันสนใหญ่ของจีน โดยในปีที่ผ่านมา (2547) มณฑลกวางสีผลิตน้ำมันสน ได้มากกว่า 100,000 ตัน ราคาจำหน่ายเฉลี่ยตันละประมาณ 6,000 หยวน ต้นสนของสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของลำต้นมากกว่า 12 ซม. จะเริ่มทำการกรีดยางสนได้ โดยชาวนา 1 คน กรีดยางสน ได้วันละ 1,000-1,500 ตัน และทิ้งไว้ 15-20 วัน จึงออกไปเก็บยางสน 1 ครั้ง เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวนา ภาคบ่ายเป็นการเรียนรู้ด้านการขยายพันธุ์ชา้ำมันของจีนในเรื่องวิธีการเพาะเมล็ดชาน้ำมันโดยละเอียด จากนั้นคณะดูงานได้เดินทางกลับที่พัก ภายหลังจากอาหารเย็นมีการประชุมหารือเป็นการภายในของคณะดูงานอีกเช่นเคย โดยการหารือยังคงอยู่ในหัวข้อเรื่องการจัดหาเมล็ดและต้นกล้าชาน้ำมันพันธุ์ดีเพื่อนำกลับมาปลูกในไทย

ภาพที่ 2 ถังน้ำมันสน

วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ภาคเช้าคณะดูงาน ฯ ได้รับอนุญาตให้พักผ่อนตามอัธยาศัย จากนั้นช่วงบ่ายเดินทางเข้าร่วมประชุมที่บริษัทน้ำตาลมิตรผล พร้อมรับบัตรโดยสารเครื่องบินไปกลับเหอหนาน

วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 คณะดูงาน ฯ ถึงเมืองฉางซา (Changsha) โดยเที่ยวบินที่ CZ 3757 และเข้าพักโรงแรม Guolin ช่วงเย็นผู้อำนวยการสถาบันป่าไม้เลี้ยงต้อนรับ

วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ภาคเช้าคณะดูงาน ฯ เข้าเยี่ยมชมแปลงชาน้ำมันดอกขาว (*Camellia oleifera*) อายุประมาณ 8 ปี ปีนี้ให้ผลผลิตน้ำมัน 20 กิโลกรัมต่อโหม่ว (ประมาณ 666.67 ตารางเมตร) ซึ่งในขณะที่เดินทางผ่านแปลงชาน้ำมันดอกขาวนั้นได้ทราบว่า ในสาธารณรัฐประชาชนจีน บริเวณพื้นที่เสื่อมโทรมและเป็นพื้นที่บนภูเขาที่เต็มไปด้วยดินแดง (red soil, acid soil) นิยมปลูกชาน้ำมันเพื่อเป็นทั้งป่าธรรมชาติและสร้างรายได้ จากนั้นช่วงบ่ายเดินทางเข้าเยี่ยมชมสถาบันป่าไม้กวาสีอีกครั้งหนึ่ง และได้ทราบว่าที่นี่เป็นสถาบันป่าไม้ที่ดีที่สุด ในสาธารณรัฐประชาชนจีน เวลาประมาณ 15.00 น. คณะดูงานเข้าเยี่ยมคารวะ ดร. หม่า จินหลิน ผู้อำนวยการสถาบันป่าไม้กวาสี ได้รับฟังบรรยายสรุป เกี่ยวกับหน้าที่และโครงสร้าง ความรับผิดชอบของสถาบัน ทั้งนี้ป่าไม้กวาสีก่อตั้งมานานกว่า 50 ปีแล้ว มีหน้าที่หลักศึกษาวิจัยด้านป่าไม้ โดยมีพนักงานรวม 260 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทางเทคนิค 140 คน เจ้าหน้าที่วุฒิบัตรชั้นสูง 70 คน ประกอบด้วยรองศาสตราจารย์ 50 คน และศาสตราจารย์ 20 คน

วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 คณะดูงาน ฯ เดินทางไปเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่เมืองฉางซา จากนั้นบินกลับเมืองหนานหนิงด้วยเที่ยวบิน MU5761 และเข้าพักที่โรงแรม Phoenix

วันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 คณะดูงาน ฯ เดินทางกลับสู่ประเทศไทยโดยสวัสดิภาพ

สรุป

ภายหลังจากการศึกษาดูงาน การปลูกและการสกัดน้ำมันเมล็ดชาน้ำมัน ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้ง 2 ครั้ง ของคณะทำงานวิจัยชาน้ำมันและพืชน้ำมันจากประเทศไทยจนได้รับข้อมูลและประสบการณ์มากพอแล้ว เมื่อได้รับต้นกล้าและเมล็ดชาน้ำมันพันธุ์ดีจากประเทศ ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวนหนึ่ง เพื่อนำมาส่งเสริมให้เกษตรกรชาวไทยภูเขา บริเวณรอบโครงการพัฒนาตอยตุงปลูกจำนวน 4,000 ไร่ เพื่อทดแทนป่าและสร้างรายได้ อย่างยั่งยืน มูลนิธิชัยพัฒนาจึงได้จัดตั้งหน่วยวิจัยชาน้ำมันและพืชน้ำมันขึ้น ประกอบด้วยนักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมวิชาการเกษตร สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีและมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาทางการเกษตรที่อาจเกิดขึ้นกับต้นชาน้ำมันและพืชน้ำมันในแปลงปลูกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สัณห์ ละอองศรี. (2535). **ชา**. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

โครงการหลวงวิจัยชา. 166 น.

สัณห์ ละอองศรี. (2555). **รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยชาน้ำมันและพืชน้ำมัน**

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปี พ.ศ. 2555. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 70 น.

Jiyin, Gao, Park, Clifford R. and Do, Yueqiang. (2005). **Collected species of the genus**

Camellia: an illustrated outline. 302 p.